

EVALUATIE BBI MATRA ACTIEPLAN 2005-2008 HOOFDRAPPORT

MINISTERIE VAN LANDBOUW, NATUUR EN VOEDSELKwaliteit

30 maart 2009
C03031/BD9/075/000089
C03031.000089

Inhoud

Samenvatting	3
1 Inleiding	6
1.1 Inleiding	6
1.2 Doelstelling evaluatie	7
1.3 Opzet evaluatie	7
1.4 Beperkingen evaluatie	8
2 Doeltreffendheid van het BBI-Matra programma en de BBI-Matra projecten	10
2.1 Algemene conclusies	10
3 Doelmatigheid, proces en procedures	14
4 Aanbevelingen	16
4.1 Aanbevelingen voor de lopende projecten van het BBI-Matra actieplan	17
4.2 Aanbevelingen voor de Nederlandse inbreng in relatie tot het biodiversiteitsbeleid in MAtra landen	17
4.3 Aanbevelingen voor de overgang van de BBI MAtra actieplan naar het Matra Projecten Programma (MPP)	18
Colofon	24

Samenvatting Evaluatie BBI Matra Actieplan 2005-2008

In de periode oktober 2008 tot en met maart 2009 is in opdracht van het Ministerie van LNV het Actieplan van het BBI Matra programma voor de periode 2005-2008 geëvalueerd. De uitvoering van het Actieplan BBI-Matra is in handen van het Ministerie van LNV en de LNV-raden op de Nederlandse ambassades en bestaat uit:

- de Kleinschalige Natuurbescherming Initiatieven Projecten (KNIP) en
- de Subsidieregeling BBI-Matra Midden- en Oost-Europa (Tender)

Per 1 januari 2009 wordt de uitvoering van het BBI-Matra programma opgenomen in het Matra programma, dat onder de verantwoordelijkheid van het Ministerie van Buitenlandse Zaken valt. Wij vatten hier de belangrijkste conclusies en aanbevelingen samen.

Conclusies

Concreet zijn de volgende conclusies te trekken:

- Het BBI Matra programma heeft een belangrijke bijdrage geleverd aan de centrale doelstelling "het tot staan brengen van biodiversiteitsverlies in de Pan-Europese regio door middel van de opbouw en versterking van de 'civil society' rondom het thema natuur". De geplande output, dat wil zeggen de levering van producten¹, is over het algemeen goed.
- Het BBI Matra programma heeft het bewustzijn en de betrokkenheid van de bevolking en civil society bij natuur in landen in Midden- en Oost Europa – vanuit het oogpunt van maatschappelijke transformatie – weten te vergroten en te bestendigen.
- Het BBI Matra programma en het Actieplan BBI Matra 2005-2008 wordt door de actoren als relevant gezien, zowel in Nederland als in de doellanden.
- Via de thematische invalshoeken heeft het programma de benodigde flexibiliteit geboden om in te spelen op lokale omstandigheden en wensen.
- Het BBI Matra programma is erg ambitieus gebleken in zijn doelstellingen en de voorziene uitwerking middels projectenprogramma's.
- Alhoewel de algemene beoordeling positief is, kan de mate waarin het Actieplan heeft bijgedragen aan het realiseren van de beleidsdoelstelling niet goed beoordeeld worden. Dit is toe te schrijven aan het feit dat de doelstelling van het BBI Matra programma niet SMART genoeg is geformuleerd².
- De kosten van het stoppen van biodiversiteitsverlies zijn hoog, terwijl het BBI Matra budget beperkt is. In verhouding tot het geringe budget/middelen voor zowel KNIP als Tender zijn goede resultaten geboekt.

¹ Een product kan ook een dienst zijn.

² Wij merken op dat gezien het karakter van het beleidsveld en de lange termijn waarop de beleidsdoelstellingen zijn gericht een echte SMART formulering (specifiek, meetbaar, acceptabel, realistisch en tijdgebonden) niet mogelijk is. Wij denken wel dat het beleid **meer** SMART geformuleerd zou kunnen worden dan tot nu toe gedaan. Evalueren volgens de eisen van Rijksevaluaties is dan beter mogelijk.

**BELANGRIJKE BIJDRAGE
AAN MAATSCHAPPELIJKE
TRANSFORMATIE EN AAN
BIODIVERSITEITSBELEID**

**MATE WAARIN AAN
AMBITIE IS BIJGEDRAGEN
LASTIG TE BEPALEN**

**DE GUNNINGSPROCEDURE
WORDT BETER
GEWAARDEERD DAN DE
PROCEDURES TIJDENS DE
UITVOERING**

- Het actieplan BBI Matra heeft een positieve doorwerking gehad op het beleid en de wet- en regelgeving in de Matra landen. Het effect van projecten op lokaal en regionaal niveau (voor zowel KNIP als Tender) is vaak groter en beter waarneembaar dan op nationaal niveau.
- De keuze voor de huidige thematische invalshoeken is de juiste. Het Actieplan en de inzet op de thematische invalshoeken worden in brede zin positief gewaardeerd.
- De aanvraag- en gunningprocedures bevatten goede waarborgen voor het vastleggen van de verwachte resultaten op output en outcome niveau in de projectvoorstellen van zowel Tender als KNIP aanvragen.
- De aansturing en monitoring, die plaats vindt gedurende de uitvoering en direct na afronding van een project, bevat deze waarborgen minder, waardoor oordelen over de doorwerking op de langere termijn minder goed zijn te onderbouwen. Op Actieplan niveau is geen duidelijke link te leggen tussen de outcome van projecten en het behalen van de beleidsdoelstellingen. Op projectenniveau zijn op basis van individuele projecten wél voorbeelden van doorwerking aan te geven.
- In de Tenderregeling spelen de Nederlandse organisaties veelal een te dominante rol. Sommige voorstellen worden naar de mening van zowel de Nederlandse projectuitvoerder als de lokale projectpartners in onvoldoende samenspraak met lokale counterparts geformuleerd.
- Nederlandse organisaties missen een reguliere sparringpartner tijdens de uitvoering van de projecten. Verhoogde betrokkenheid van de LNV raden wordt gezien als een oplossing voor dit probleem.

Aanbevelingen voor het vervolg

De belangrijkste aanbevelingen voor het Matra Projecten Programma in relatie tot het biodiversiteitsbeleid zijn:

**BENUT DE KANSEN DIE
VERBREIDING MET ZICH
MEEBRENGT**

- Benut de kansen die de overgang van het BBI Matra naar het MPP biedt. Zoals de versterking met andere thema's van het MPP, de grotere omvang van de in te dienen projecten en de mogelijkheid tot het frequenter indienen van projectvoorstellen.
- Zorg voor voldoende focus in de gunning van biodiversiteit gerelateerde projectvoorstellen onder het Matra Projecten Programma. Maak daarbij gebruik van de prioritaire thema's van het Beleidsprogramma Biodiversiteit om zo de bijdrage aan de integratie van biodiversiteitsaspecten in economische sectoren en duurzaam ketenbeheer te waarborgen.

**VOLG DE PROJECTEN BETER
TIJDENS DE UITVOERING**

- Zorg ervoor dat de projecten tijdens de uitvoering beter gevolgd worden.
- Geef meer aandacht aan de beoordeling van effecten op de langere termijn. De rol van het ambassadepersoneel en van de LNV raden hierbij zou sterker moeten zijn.
- Te overwegen valt om monitoring ook na afronding van een project door te zetten. Monitoring stopt nu wanneer een project wordt beëindigd. Resultaten van biodiversiteitsprojecten komen echter pas op lange termijn aan het licht.

**OPBOUW
MAATSCHAPPELIJK
MIDDENVELD BELANGRIJK**

- Formuleer subdoelstellingen die in enige mate SMART zijn. Formuleer bijvoorbeeld regiospecifieke subdoelstellingen (afgeleid van de prioritaire thema's uit het BB). Maak een expliciete koppeling tussen projectresultaten en beleidsdoelen
- Meer aandacht moet uitgaan naar opbouw van het maatschappelijk middenveld, als belangrijke actor voor het tot staan brengen van biodiversiteitsverlies. Focus op capaciteitsopbouw en institutionele ontwikkeling van Civil Society rond het thema biodiversiteit in Matra landen

**MEER SAMENWERKING MET
LOKALE OVERHEDEN**

- Meer aandacht dient uit te gaan naar integratie van natuur in andere sociaal/economische beleidsterreinen (mainstreaming). De overgang naar het Matra Projecten Programma, met een breder palet aan thema's, biedt hiervoor een stimulans. Beloon aanvragen die gericht zijn op een combinatie van thema's.
- Streef naar meer samenwerking met lokale overheidspartners. Het draagvlak bij de nationale overheid is over het algemeen onvoldoende, effecten op lokaal en regionaal terrein zijn meestal groter.

**MAAK GEBRUIK VAN
KENNIS AMBASSADES**

- Maak beter gebruik van de kennis van Ambassades in de doellanden bij de toekomstige beoordeling van projecten. Hierdoor kan er synergie met programma's van andere donorlanden en de EU worden behaald en mogelijke overlap worden voorkomen.
- Stimuleer de initiatie tijdens het indienen van voorstellen door lokale projectpartners. Geef ook aandacht aan het vinden van een reguliere "sparring partner" voor Nederlandse organisaties. Ook hierbij kunnen ambassades en LNV raden een rol spelen.
- Handhaaf de bijeenkomsten in Nederland waar ambassades en LNV raden bijgepraat worden over de doelstelling en uitvoering van het Actieplan BBI Matra. Onder het Matra Projecten Programma zullen deze bijeenkomsten focussen op de doelstellingen en de prioritaire thema's van het Beleidsprogramma Biodiversiteit.

**WAARBORG
VAKINHOUDELIJKE KENNIS**

- Waarborg dat er voldoende vakinhoudelijke kennis blijft bij het beoordelen en gunnen van Matra voorstellen. LNV zal daarbij een rol blijven spelen. Aanbevolen wordt voor de doorstroming van kennis om tijdens de looptijd van projecten onder het MPP de samenwerking tussen de LNV raden en het ambassade personeel te verbeteren.

HOOFDSTUK 1 Inleiding

1.1

INLEIDING

Het BBI-Matra programma is sinds 1996 richtinggevend voor het Nederlandse biodiversiteitbeleid in Midden- en Oost Europa en beoogt het bewustzijn en de betrokkenheid van de bevolking bij natuur in landen in Midden- en Oost Europa te vergroten en te bestendigen. Dit beleidsvoornemen is geconcretiseerd in het Actieplan BBI-Matra 2005-2008.

De centrale beleidsdoelstelling van het Actieplan is:

Bijdragen aan het tot staan brengen van het biodiversiteitsverlies in de Pan-Europese regio per 2010, door middel van de opbouw en versterking van de 'civil society' rondom het thema natuur

Om de doelstelling te behalen is ingezet op de volgende thematische invalshoeken, welke in de evaluatie zijn opgevat als (sub)doelstellingen:

1. Realisering totstandkoming van het PEEN;
2. Versterking ecologische relaties tussen Nederland en Midden- en Oost-Europa
3. Stimulering en ondersteuning bewustwording verantwoord ecologisch ondernemen;
4. Ondersteuning maatschappelijke transformatie;
5. Ondersteuning en bijdrage aan de implementatie van het Acquis Communautaire.

De uitvoering van het Actieplan BBI-Matra is in handen van het ministerie van LNV en de LNV-raden op de Nederlandse ambassades en vindt plaats langs twee sporen:

- de Kleinschalige Natuurbescherming Initiatieven Projecten (KNIP) en
- de Subsidieregeling BBI-Matra Midden- en Oost-Europa (Tender)

Het voorliggende rapport is een evaluatie van het BBI-Matra Actieplan over de periode 2005-2008. Het hoofdrapport bevat de belangrijkste bevindingen van de evaluatie.

Aanvullend op het hoofdrapport is er een achtergronddocument opgesteld. Het achtergronddocument bevat:

- een beschrijving van de wijze waarop de evaluatie is uitgevoerd,
- een beschrijving van het BBI Matra Programma,
- een analyse van een aantal algemene uitvoeringsaspecten van het de BBI Matra Actieplan 2005-2008
- een uitgebreide beschrijving van de afzonderlijke onderzoeksvragen en de kennis en informatie die gedurende het onderzoek is opgedaan.

1.2

DOELSTELLING EVALUATIE

Berustend op de Ministeriële Regeling “Prestatiegegevens en Evaluatieonderzoek Rijksoverheid” dient de werking van het Actieplan geëvalueerd te worden volgens de VBTB-normen. Dit betekent een onafhankelijk oordeel over de **doeltreffendheid**, de **doelmatigheid** en de **werking** (in termen van relevantie en transparantie) van het BBI Matra Actieplan. Het evaluatierapport zal aan de Tweede Kamer ter beoordeling worden voorgelegd.

Daarnaast is er sprake van een inhoudelijk doel. Doel van de evaluatie is om sturingsinformatie aan te dragen voor het vervolg. Per 1 januari 2009 wordt de uitvoering van het BBI-Matra programma opgenomen in het Matra programma dat geheel onder de verantwoordelijkheid van het Ministerie van Buitenlandse Zaken valt. De leerpunten uit deze evaluatie worden meegenomen in de nieuwe situatie.

De evaluatie is uitgevoerd door ARCADIS en CREM in opdracht van LNV. Het onderzoek heeft plaats gevonden in de periode van oktober 2008 tot en met maart 2009.

1.3

OPZET EVALUATIE

De kernvraag van de evaluatie luidt als volgt:

“In welke mate heeft het Actieplan BBI Matra 2005-2008, gelet op de uitgevoerde projecten en organisatorische uitvoering, bijgedragen aan de realisering van de beleidsdoelstellingen van het BBI-Matra programma?”

Voor de evaluatie zijn de volgende onderzoeksvragen geformuleerd:

Evaluatiecriteria	Onderzoeksvraag
Doeltreffendheid	In welke mate hebben de projecten in het kader van het Actieplan 2005-2008 daadwerkelijk bijgedragen aan de realisering van de subdoelstellingen? Welke concrete resultaten (op output en outcome niveau) hebben de projecten die sinds 2001 zijn uitgevoerd binnen het beschikbare financiële instrumentarium opgeleverd?
Doelmatigheid	In welke mate is er met betrekking tot het Actieplan 2005-2008 sprake van een doelmatige uitvoering? Hoe verhouden de geleverde inspanningen, waaronder financiële input, zich tot de effecten?
Procesmatige aspecten	Hoe wordt de werking van het Actieplan beoordeeld in termen van relevantie voor verschillende betrokken partijen en in termen van transparantie van o.a. projectselectie?

Voor de evaluatie zijn een aantal uitgangspunten gedefinieerd:

Accenten in de tijd

- De focus van de onderhavige evaluatie ligt op de periode 2005-2008. Omdat in de evaluatie uit 2004 verschillende beperkingen ten aanzien van de effectiviteitsmeting zijn aangedragen is op hoofdlijnen ook naar de ‘outcome’ van de projecten van het Actieplan 2001-2004 gekeken.

Accenten in Ruimte

- In de evaluatie zijn drie landen (Kroatië, Marokko en Rusland), nader geanalyseerd. De selectie van drie landen is gemaakt op basis van een zo representatief mogelijk spreiding over de doellanden.

Accenten in niveaus

- Bij de evaluatie van het Actieplan BBI Matra 2005-2008 kunnen op drie niveaus uitspraken worden gedaan: op programma- (Actieplan), instrumenten- (Subsidieregeling en KNIP) en op projectniveau. In het algemeen geldt dat voornamelijk op programma- en instrumentenniveau en minder op projectniveau is geëvalueerd.

De antwoorden op de onderzoeksvragen zijn verzameld aan de hand van verschillende onderzoeksmethodieken. Dit is gebeurd via drie routes:

1. Workshop subsidieregeling met Nederlandse projectuitvoerders:
Om de doeltreffendheid en doelmatigheid van de subsidieregeling BBI Matra te evalueren, is een workshop georganiseerd met de Nederlandse projectuitvoerders (ontvangende partijen) en stakeholders binnen het ministeries van LNV en BuZa (verstreckende partijen).
2. Interviews met stakeholders van het BBI Matra programma:
In de drie geselecteerde landen zijn telefonische interviews gehouden met verschillende actoren (interviews met LNV Raden, interviews met nationale stakeholders en interviews met NGO's) binnen het Actieplan BBI Matra. Voorafgaand (en in sommige gevallen ter vervanging) van de interviews zijn er ook vragenlijsten naar de contactpersonen verstuurd.
3. Deskresearch:
Aanvullend is gebruik gemaakt van rapportages, databases, vorige evaluaties en van beoordelingen van projecten binnen BBI-MATRA.

1.4**BEPERKINGEN EVALUATIE****BEPERKINGEN EVALUATIE**

Er waren verschillende beperkingen ten aanzien van het meten van de effectiviteit en de efficiency van het Actieplan:

- Het opgestelde beleid is niet overal even concreet en de beleidsdoelen waren niet SMART geformuleerd. Onze conclusies en aanbevelingen zijn daardoor vaak niet gebaseerd op harde feiten, maar op kwalitatieve informatie, op de meningen en oordelen van individuen.
- De meningen en oordelen zijn afkomstig van stakeholders, die veelal gebaat zijn bij het programma en kunnen daarom positief gekleurd zijn.
- De doorwerking van de BBI Matra projecten is minder goed aan te geven, omdat er in een land vaak meer programma's/projecten spelen gericht op behoud van biodiversiteit dan alleen BBI Matra, bijvoorbeeld gesubsidieerd door het doeland zelf, andere donorlanden of door de Europese Commissie. Het is lang niet altijd duidelijk in hoeverre de resultaten en de doorwerking op het conto van BBI Matra kan worden geschreven. Dit is met uitzondering van de successtories.
- De doorwerking van projecten is sterk afhankelijk van de context van een land. De oordelen en meningen over de impact zijn lastig te extrapoleren naar andere landen en naar generieke uitspraken op programmaniveau.
- Het tijdspad liet het niet toe om bezoeken aan het buitenland te brengen.
- Voor de periode 2005-2008 geldt dat een aantal projecten niet geëvalueerd kon worden, omdat deze projecten zich nog in de implementatiefase bevinden.

INTERSUBJECTIEVE EVALUATIE

Vanwege de bovenstaande beperkingen is bij de evaluatie gebruik gemaakt van een intersubjectieve beoordeling. Door het intersubjectief beoordelen zijn meningen en oordelen vanuit verschillende bronnen in samenhang geanalyseerd. Omdat het vooral om het beoordelen van het Actieplan op programmaniveau en niet zozeer om de beoordeling van individuele projecten gaat, zijn de individuele beoordelingen die door verschillende stakeholders zijn aangedragen daar waar mogelijk geëxtrapoleerd naar uitspraken op programmaniveau.

ROL TENDER EN KNIP

Bij de beoordeling van het Actieplan is gekeken naar beide instrumenten. Er is hier en daar wel sprake van een verschil in aandacht. Zo is de beoordeling van de doeltreffendheid van het Actieplan op outcome niveau, met name gebaseerd op de synthese van meningen en beoordelingen van stakeholders betrokken bij Tender projecten. Over het algemeen geldt dat de doorwerking sterk is gekoppeld aan de omvang en implementatieschaal van een project. Tender projecten zijn in vergelijking met KNIP projecten groter van omvang. KNIP projecten kunnen in veel gevallen niet los worden gezien van andere projecten en programma's die binnen een land spelen en fungeren vaak als "seed money" en kunnen zodoende als project moeilijk afzonderlijk beoordeeld worden.

INTERPRETATIE EVALUATIECRITERIA

De evaluatiecriteria; "doeltreffendheid", "doelmatigheid", "relevantie" en "transparantie" zijn binnen de evaluatie als volgt geïnterpreteerd:

- *Doeltreffendheid* is de mate waarin de Nederlandse overheid door middel van het Actieplan BBI Matra op een effectieve manier heeft bijgedragen aan het bewerkstelligen van de centrale doelstelling van het BBI Matra programma. Hierbij wordt met name gekeken naar output en outcome.
 - De output van een project geeft weer welke producten een project heeft opgeleverd.
 - De outcome van de projecten geeft de effecten van deze producten weer in relatie tot het behalen van de achterliggende doelstellingen
- *Doelmatigheid of efficiency* verwijst naar de mate waarin de behaalde resultaten, de output, opwegen tegen de kosten van de gekozen middelen en de inspanningen, de input, en de manier waarop zij zijn ingezet. De focus heeft gelegen op de keuze van middelen en hoe deze zijn ingezet
- *Relevantie* geeft aan in hoeverre het programma relevant is geweest voor de betrokken partijen in de verschillende doellanden.
- *Transparantie* beschrijft in hoeverre de procedures rondom de aanvraag, gunning en beoordeling van projecten, van beide instrumenten binnen het Actieplan transparant zijn geweest voor de betrokken stakeholders.

HOOFDSTUK

2 Doeltreffendheid van het BBI-Matra programma en de BBI-Matra projecten

In hoofdstuk 2 staan de belangrijkste conclusies over de doeltreffendheid van het BBI Matra programma en de BBI Matra projecten.

2.1

ALGEMENE CONCLUSIES

ALGEMEEN

Het BBI Matra heeft de afgelopen jaren en zeker ook in de periode 2005-2008 veel bereikt. Het programma heeft een bijdrage geleverd aan de centrale doelstelling “het tot staan brengen van biodiversiteitsverlies in de Pan-Europese regio door middel van de opbouw en versterking van de ‘civil society’ rondom het thema natuur”. Het programma heeft het bewustzijn en de betrokkenheid van de bevolking bij natuur in landen in Midden- en Oost Europa – vanuit het oogpunt van maatschappelijke transformatie – weten te vergroten en te bestendigen. Dit is mede toe te schrijven aan het feit dat Nederland door de uitvoering van het Actieplan actief heeft bijgedragen aan het behouden en duurzaam gebruiken van de biodiversiteit (BBI) en bij het bevorderen van democratiseringsprocessen in de landen die aan de Europese Unie grenzen (Matra).

Verder kenmerkt het programma zich door een grote betrokkenheid van de ontvangende partijen en het enthousiasme waarin stakeholders zich hebben gecommitteerd aan de uitvoering, zowel in Nederland als in de doellanden.

Vanuit verschillende bronnen blijkt dat de keuze voor de huidige thematische invalshoeken de juiste was. Het Actieplan wordt in brede zin positief gewaardeerd. De mate waarin het Actieplan bijdraagt aan het tot stand brengen van de beleidsdoelstellingen is echter moeilijk te beoordelen. De beperking rondom het beoordelen van de mate waarin het Actieplan heeft bijgedragen aan de doelstellingen is naar ons oordeel toe te schrijven aan het feit dat de doelstelling van het BBI Matra programma niet SMART is geformuleerd, wat het beoordelen op de evaluatiecriteria ‘doelmatigheid’ en ‘doeltreffendheid’ lastig maakt. Wij merken op dat gezien het karakter van het beleidsveld en de lange termijn waarop de beleidsdoelstellingen zijn gericht een echte SMART formulering (specifiek, meetbaar, acceptabel, realistisch en tijdgebonden) niet mogelijk is. Wij denken wel dat het beleid **meer** SMART geformuleerd zou kunnen worden dan tot nu toe gedaan. Evalueren volgens de eisen van Rijksevaluaties is dan beter mogelijk.

LANGE TERMIJN MONITORING

Projecten zijn kortdurig maar de realisering van beleidsdoelstellingen van het programma zijn bij uitstek langdurig. Hiervoor is monitoring op langere termijn wenselijk; in de huidige situatie is dit geen eis en vindt deze dus ook niet plaats. In algemeen geldt dat door een gebrek aan monitoring na afronding van het project (monitoring van outcome) er onvoldoende inzicht is in de doorwerking van de projecten op de lange termijn. Het is daarom lastig om een inschatting te maken van de kwaliteit van de output in relatie tot de doorwerking en de bijdrage aan het verwezenlijken van de beleidsdoelstellingen van het BBI-Matra programma.

Door een gebrek aan lange termijn focus en de aandacht voor monitoring is de duurzaamheid van projectresultaten niet altijd helder. Dit hangt samen met het feit dat de doorwerking van projecten is gekoppeld aan de robuustheid van de NGO's in de doellanden, waarvan het voortbestaan in veel gevallen onzeker is.

SPREIDING OVER THEMATISCHE INVALSHOEKEN

De spreiding over de thema's bleek in de periode 2005-2008 in het algemeen groot, dit is tot uiting gekomen in de grote variatie aan projecten die zijn uitgevoerd. De projecten puur gericht op natuurthema's (natuurbehoud en ecologische netwerken), hebben in vergelijking met projecten gericht op natuur in samenhang met sociaal en economische thema's nog wel de overhand. Voor beide instrumenten (KNIP en Tender) geldt dat verreweg de meeste projecten beogen bij te dragen aan PEEN en de maatschappelijke transformatie. Verder kan geconcludeerd worden dat het thema "het versterken van de ecologische relaties tussen Nederland en het doelland" (waarbij de focus ligt op de versterking van de ecologische relaties ten behoeve van trekvogels), vanwege de geografische binding met trekvogelroutes alleen in bepaalde landen van toepassing is geweest.

Belangrijke kanttekening hierbij is dat er tussen landen significante verschillen kunnen zijn in de mate van aandacht voor een bepaalde thematische invalshoek. Voor wat betreft de beide instrumenten geldt dat de spreiding van de KNIP projecten en Tender projecten over de thematische invalshoeken grotendeels overeen komt. De KNIP regeling heeft echter (in relatie tot de Tender) beduidend meer aandacht besteedt aan "het versterken van de ecologische relaties tussen Nederland en het doelland" terwijl de Tender vanwege mogelijkheden voor doorwerking op nationaal beleid significant meer heeft ingezet op het Acquis Communautaire .

Bij het beoordelen van de doeltreffendheid is de algemene strekking dat de aanvraag- en gunningprocedure goede procedurele voorwaarden waarborgen voor het vastleggen van de verwachte resultaten op output en outcome niveau in de projectvoorstellen van zowel Tender als KNIP aanvragen. De beoordelingsprocedure (tussen- en of eindbeoordelingen) en de monitoring die plaats vindt gedurende de uitvoering en na afloop van een project bevat deze waarborgen minder, waardoor oordelen over de resultaten en de doorwerking van deze resultaten na afloop van een project minder goed zijn te onderbouwen.

DEFINIERING OUTPUT EN OTCOME

De eisen in de aanvraagprocedure en de beoordeling bij de gunning zijn naar onze mening grondig. Zo eist de aanvraagprocedure voor de Tender procedure dat de projectdoelen SMART zijn geformuleerd en dat de projectresultaten/output per definitie meetbaar en realistisch zijn. Ook bij de aanvraag van KNIP projecten geldt dat de beoogde output voorafgaand aan de uitvoering van een project gedefinieerd dient te worden. Voor Tender projecten geldt verder dat ook de 'output-outcome relatie' in de aanvraagprocedures is vastgelegd. Wij zijn van mening dat de aanvraagprocedure van de Tenderregeling daardoor

ook op dit vlak een grondige beoordeling van de projectaanvragen waarborgt (voorwaarden als het toevoegen van een 'letter of intent' waarborgen deze relatie).

OUTPUTVERPLICHTING

Uit de analyse van projecten blijkt dat de meeste projecten aan de outputverplichtingen hebben voldaan (dit geldt zowel voor KNIP als Tender). Dit komt eenduidig naar voren uit de diverse bronnen die tijdens de evaluatie zijn geraadpleegd. Tussen KNIP en Tender kan er wel sprake zijn van een verschil in resultaat (e.g. in omvang of op een bepaald schaalniveau). Over het algemeen geldt dat de producten/resultaten onder KNIP een grotere diversiteit kennen dan de resultaten onder de Tender.

KWALITEIT OUTPUT

Ondanks de hoge outputrealisatie concluderen we verder dat de kwaliteit van deze output niet goed is te beoordelen omdat de eindbeoordeling van Tender en KNIP projecten alleen subjectief plaats vindt en alleen 'bij afronding van een project'. Tevens constateren we dat de LNV-raden onvoldoende zijn betrokken bij de eindbeoordeling van tenderprojecten. In beginsel is er sprake van betrokkenheid maar afhankelijk van de persoon is de inbreng per LNV raad verschillend. Bij sommige raden is er sprake van een grote persoonlijke inbreng en veel enthousiasme, bij andere raden is de inbreng beperkt.

OUTPUT –OUTCOME RELATIE

De aanvraag-, gunning- en beoordelingsprocedures voorafgaand aan de uitvoering van een project waarborgen met verschillende voorwaarden ten aanzien van de beschrijving van het project de output en de outcome van de projecten. Lopende het project is de relatie tussen outcome en output echter moeilijk te beoordelen, omdat de kwaliteit van de output niet in voldoende mate wordt getoetst. Uit de evaluatie blijkt dat de kwaliteit van uitgevoerde projecten meestal uitsluitend wordt gemonitord aan de hand van 'papieren' output en niet in het licht van de doelstellingen. Gesprekken en projectbezoeken zouden vanuit monitoringsoogpunt idealiter de voorkeur hebben maar vanuit kosten oogpunt en praktische overwegingen zijn 'papieren' (tussentijdse en/of eind) beoordelingen een logische methode.

OUTCOME

In algemene zin geldt dat er na afloop van een project onvoldoende inzicht is in de doorwerking van de projecten op de lange termijn. Volgens de procedure stopt de monitoring van een project wanneer een project wordt beëindigd. Resultaten van biodiversiteitsprojecten komen echter pas op lange termijn aan het licht. Verder valt op dat er met name in termen van verwachtingen wordt gesproken. Een goede beoordeling na afloop betekent niet automatisch dat de resultaten van een project worden gecontinueerd. Immers de effecten op langere termijn worden niet onderzocht. Op basis van verschillende bronnen concluderen wij dat er op programma niveau geen duidelijke link is te leggen tussen de outcome van projecten en het behalen van de beleidsdoelstellingen. Op projectenniveau is de outcome ook lastig aan te geven, maar zijn er bij verschillende projecten wel voorbeelden van de doorwerking aan te geven (intersubjectief). Uit de evaluatie is gebleken dat sommige BBI Matra projecten reeds een vervolg hebben gekregen en/of input zijn geweest voor andere projecten.

OUTCOME:

Doorwerking en follow up

De kwaliteit van de output van Tender en KNIP projecten wordt door verschillende stakeholders en LNV als positief beoordeeld Nederlandse projectuitvoerders, LNV raden en stakeholders in doellanden geven aan de hand van diverse voorbeelden aan dat het Actieplan BBI Matra een positieve doorwerking heeft gehad op het beleid en de wet- en regelgeving in de Matra landen. Het effect van projecten (zowel KNIP als Tender) op lokaal en regionaal niveau is vaak beter waarneembaar en groter dan op nationaal niveau.

Een specifiek doel van het Actieplan is echter om met name op nationaal niveau een bijdrage te leveren aan het nationaal biodiversiteitsbeleid in het doelland. KNIP projecten leveren hier zeker een bijdrage aan, maar meestal alleen in combinatie met andere projecten.

OUTCOME:
Mainstreaming

In de meeste doellanden is de aandacht voor ecologische belangen gekoppeld en ondergeschikt aan de aandacht voor economische belangen. De doorwerking van het Actieplan op andere beleidsterreinen dan biodiversiteit en de verduurzaming van economische sectoren (e.g. landbouw, bosbouw of visserij) is in de periode 2005-2008 lastig van de grond gekomen. De mate van integratie verschilt per sector.

De aandacht voor mainstreaming is er in een aantal gevallen wel geweest, maar aandacht over de gehele linie (programmaniveau) was nog niet voldoende.

Het streven naar integratie van natuur in andere beleidsterreinen (mainstreaming) en het verduurzamen van sectoren wordt voor de toekomst als belangrijk aandachtspunt gezien.

OUTCOME:
Versterking Maatschappelijk
Middenveld

Bij bijna alle projecten uitgevoerd in de doellanden waren NGO's uit die landen betrokken. Het betrekken van NGO's en het leggen van contacten met overheden bij de uitvoering van projecten, kan op zichzelf er al voor gezorgd hebben dat het functioneren van de NGO's in de doellanden is versterkt.

BBI Matra projecten brengen de discussie tussen NGO's en overheden op gang. Als gevolg van BBI Matra projecten zijn dan ook verschillende coalities en verbeterde of nieuwe samenwerkingsrelaties rondom het thema natuur gevormd. Zowel de internationale samenwerking als de samenwerking tussen maatschappelijke organisaties en de overheid in een doelland is hiermee direct versterkt. Opgemerkt dient te worden dat de beoogde versterking van het maatschappelijk middenveld belemmerd kan worden door obstakels als bureaucratie en onwennigheid bij overheden met het betrekken van stakeholders in de besluitvorming. Daarnaast hangt de versterking van het maatschappelijke middenveld sterk samen met de financiële middelen van NGO's en de mate waarin NGO's door nationale overheden worden ondersteund. Uit het voorgaande blijkt dat de versterking van het maatschappelijk middenveld sterk afhankelijk is van de context van een land en dus ook per land en regio kan verschillen.

OUTCOME:
Vergroten kennisbasis

Projecten hebben ingezet op een concentratie aan inhoudelijke kennis en kennisoverdracht vanuit Nederland. Via de uitvoering van projecten is de positie van lokale organisaties versterkt en is er geïnvesteerd in de ontwikkeling en deskundigheid van lokale mensen. Risico's als een groot verloop van opgeleid personeel, kunnen er voor zorgen dat de resultaten, capaciteit en positie van lokale partijen waarin is geïnvesteerd vervroegd verdwijnen en er onvoldoende continuïteit is voor doorwerking van resultaten. Naast het brengen van kennis, is voor Nederlandse partijen ook veel kennis in de doellanden te halen. Lokale NGO's en GO's geven aan dat Nederlandse partijen soms te veel vanuit hun eigen referentiekader denken en onvoldoende openstaan voor deze kennis.

HOOFDSTUK 3 Doelmatigheid, proces en procedures

In hoofdstuk 3 geven wij een overzicht van de conclusies ten aanzien van doelmatigheid. Reeds is in hoofdstuk 2 geconcludeerd dat het niet mogelijk is een kwantitatief en representatief beeld te geven van het doelbereik(effectiviteit) van het BBI Matra over de hele linie. Ook uitspraken over doelmatigheid zullen net zo min representatief zijn voor het BBI-Matra Actieplan als geheel.

INTERVENTIELOGICA

De inzet op de 5 thematische invalshoeken werd door de verschillende partijen beoordeeld als een efficiënte keuze voor het behalen van de doelstellingen. Zo blijkt dat het investeren in civil society en de opbouw van robuuste maatschappelijke organisaties daadwerkelijk een doelmatig middel is om biodiversiteitsverlies tegen te gaan. Er is een verschuiving waarneembaar van behoud naar duurzaam gebruik van biodiversiteit.

INSTRUMENTARIUM

De meeste stakeholders gaven aan te vinden dat het beschikbare budget van het Actieplan op doelmatige wijze is besteed. Aangegeven wordt dat de doelmatigheid van het instrumentarium alleen beoordeeld kan worden als rekening wordt gehouden met de schaal waarop ze worden ingezet. Het oordelen op Actieplan niveau was voor velen niet goed mogelijk omdat er onvoldoende kennis was van de outcome van de projecten. De doelmatigheid van de individuele projecten werd hoog ingeschat.

INPUT VS OUTPUT

Over de verhouding tussen de input en inspanningen zijn geen expliciete uitspraken gedaan. Wel wordt aangegeven dat het jaarlijkse totale subsidiebedrag een 'mooi' bedrag is. De kosten van het stoppen van biodiversiteitsverlies zijn hoog, terwijl het BBI budget relatief beperkt is. In verhouding tot het budget en de middelen worden voor zowel KNIP als Tender goede resultaten geboekt. Met name het KNIP instrument heeft een belangrijke rol als seed money gespeeld. De KNIP projecten hebben een relatief groot effect en een goede doorwerking gehad op lokaal en regionaal beleid. Bovendien is door veelal concrete resultaten bijgedragen aan de bewustwording van lokale NGO's en bevolking rond het thema biodiversiteit .

Relevantie

De relevantie van individuele projecten en het programma als geheel worden als goed beoordeeld. Bij de uitvoering van projecten is veelal sprake van grote betrokkenheid van de ontvangende partijen. Ook worden sommige projecten na afronding gecontinueerd. De ontvangende partijen zetten zich in om de projecten een goed vervolg te geven, zij zien blijikbaar het belang daarvan in. Via de thematische invalshoeken biedt het BBI Matra programma de benodigde flexibiliteit om in te spelen op lokale omstandigheden en wensen.

Volgens lokale stakeholders zijn de projectideeën soms nog teveel een Nederlandse aangelegenheid. Betere samenwerking in het stadium van projectontwikkeling met de key-stakeholders in de landen zelf wordt als essentieel gezien.

Voor KNIP speelt dit aandachtspunt minder, omdat deze projecten in de doellanden zelf worden vergeven. Zij zijn daardoor over het algemeen heel relevant in het licht van de lokale situatie.

Transparantie

De procedures (aanvraag, gunning en beoordeling) van de Tender en het KNIP instrument werden door de stakeholders als voldoende transparant beoordeeld. De KNIP regeling kent een minder uitgebreide en minder complexe procedure dan de Tender regeling. Er zijn uiteenlopende geluiden afgegeven zowel positief als negatief. De aanvragers zijn over het algemeen tevreden over de gehanteerde werkwijze. Met name de constructieve houding van de betrokken medewerkers van het ministerie van LNV werd als positief ervaren. Ook voor KNIP geldt dat het contact en samenwerking tussen lokale aanvragers en de LNV raden goed was.

HOOFDSTUK

4 Aanbevelingen

Op basis van de bevindingen en conclusies zijn verschillende aanbevelingen geformuleerd. Het gaat hierbij om algemene aanbevelingen voor het internationale biodiversiteitbeleid in de landen waar het BBI Matra actieplan op was gericht en wat deze aanbevelingen betekenen voor de overgang van het BBI Matra Actieplan naar het Matra Projecten Programma (kansen voor de toekomst). De aanbevelingen die zijn aangegeven door de betrokken stakeholders hebben als inspiratiebron gefungeerd.

Voor de periode 2004-2008 is tussen de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en de staatsecretaris van Buitenlandse zaken een convenant afgesloten waarin afspraken zijn neergelegd over de voor BBI- Matra in te zetten financiële instrumenten. Gelet op het aflopen van het convenant is besloten om de subsidieregeling zoals uitgevoerd door Dienst Regelingen van het Ministerie van LNV opnieuw onder te brengen bij het Ministerie van Buitenlandse Zaken.

De subsidieverlening aan Nederlandse organisaties werkzaam op het terrein van natuur en biodiversiteit in Matra- landen wordt geïntegreerd in het Matra Projecten Programma (MPP). Daarnaast wordt KNIP gecontinueerd, waarbij het thema biodiversiteit wordt geïntegreerd in het Kleine Ambassade Projecten (KAP) programma op de ambassade. Beoordeling en monitoring van de KNIP projecten door de LNV raden blijft gehandhaafd. Lopende BBI- Matra projecten worden, na de overgang naar het Matra Projecten Programma, nog volgens de huidige procedure gemonitord en beoordeeld door Dienst Regelingen en in het geval van lopende KNIP projecten door de LNV raden.

De aanbevelingen van deze evaluatie hebben betrekking op de nieuwe situatie onder het MPP en KAP. De lessen die zijn geleerd uit de conclusies m.b.t. doeltreffendheid, doelmatigheid en proces zijn verwerkt en toegespitst op de overgang naar MPP en het biodiversiteitbeleid algemeen.

De aanbevelingen zijn opgesplitst in drie soorten aanbevelingen:

- Aanbevelingen voor de lopende projecten van het BBI- Matra actieplan
- Aanbevelingen voor de Nederlandse inbreng in relatie tot het biodiversiteitsbeleid in Matra landen
- Aanbevelingen voor de overgang van BBI Matra naar de MPP en KAP

4.1

AANBEVELINGEN VOOR DE LOPENDE PROJECTEN VAN HET BBI-MATRA ACTIEPLAN

Ook na de overgang van de BBI Matra actieplan naar MPP zullen lopende projecten die nog geïmplementeerd dienen te worden, beoordeeld worden door Dienst Regelingen. De laatste van deze projecten zal worden afgerond in 2011. De projecten die in de komende jaren uitgevoerd worden kunnen in deze overgangsfase wellicht dienen als vehikel voor het overbrengen van kennis over biodiversiteit en om de mogelijke relevantie te illustreren voor de doelen van het MPP.

Zorg voor continuïteit en terugkoppeling door voldoende aandacht en capaciteit voor beoordeling en monitoring van lopende en afgeronde projecten onder BBI Matra Actieplan

Aanbevolen wordt om er voor te zorgen dat er vanuit LNV (beleidsdirecties) nog voldoende capaciteit en aandacht zal blijven voor de begeleiding, advisering en beoordeling van lopende projecten. Deze input is nodig voor de inhoudelijke ondersteuning van Dienst Regelingen. Daarnaast moet er ook voor wat betreft de projecten die recent zijn afgerond beter worden gemonitord op doorwerking in relatie tot de beleidsdoelstellingen, hierbij is de inhoudelijke ondersteuning van LNV (beleidsdirecties) van belang. Daarnaast is er een belangrijke rol voor de LNV raden in de doellanden. De informatie over (tussentijdse) projectresultaten en doorwerking verkregen via monitoring en beoordelingen van nog lopende projecten dient teruggekoppeld te worden naar het MPP. Ook moet sprake zijn van een terugkoppeling via de LNV raden naar het ander ambassadepersoneel.

4.2

AANBEVELINGEN VOOR DE NEDERLANDSE INBRENG IN RELATIE TOT HET BIODIVERSITEITSBELEID IN MATRA LANDEN

Het Beleidsprogramma Biodiversiteit (2008-2011) (BB) zal de komende jaren, zowel nationaal als internationaal, maatgevend zijn voor natuur- en biodiversiteitsbeleid. In het BB worden door middel van vijf prioriteiten de focus van de Nederlandse bijdrage aan het aanpakken van biodiversiteitsaanpak wereldwijd beschreven. Deze prioriteiten gelden evenzeer voor de Matra landen. Onder het MPP zullen het thema biodiversiteit, en de projecten die worden ingediend onder biodiversiteit, aansluiten bij de prioritaire thema's van het BB. De volgende aanbevelingen hebben "de aansluiting met de prioritaire thema's" als belangrijkste uitgangspunt.

COMMUNICATIE EN INFORMATIEVOORZIENING

Zorg dat de LNV raden en ander ambassadepersoneel blijvend op de hoogte zijn van het belang van behoud en duurzaam gebruik van biodiversiteit, het Beleidsprogramma Biodiversiteit (2008-2011) en de koppeling met sociaal-economisch beleid.

Aanbevolen wordt aan de hand van de prioriteiten in het beleidsprogramma biodiversiteit (BB) en het Biodiversiteitsverdrag (CBD) een informatiemodule op te stellen voor de LNV raden en ander betrokken ambassadepersoneel, waarbij gezocht wordt naar concrete, aansprekende en actuele onderwerpen die koppelingen hebben met de lokale context en de problematiek met betrekking tot bijvoorbeeld het behalen van de Millennium Development Goals (MDG's) in de doellanden en daarbij het ambassadepersoneel aanspreken.

Dit is noodzakelijk omdat het thema biodiversiteit voor velen een complex en ongrijpbaar begrip is. Ook binnen de Nederlandse ambassades is het belang van het behoud en duurzaam gebruik van biodiversiteit en hoe dit kan bijdragen aan duurzame economische ontwikkeling niet altijd duidelijk. Uit de evaluatie is gebleken dat de rol van de landbouw attaché veel invloed heeft op het welslagen van het BBI Matra actieplan in de doellanden. De invulling van deze rol is naast allerlei externe factoren veelal afhankelijk van de persoon, de kennis en affiniteit die hij/zij heeft met het onderwerp biodiversiteit. Voorts staat er in het Proforis database een grote hoeveelheid informatie over de BBI Matra projecten die in de informatievoorziening rond biodiversiteit een belangrijke rol zou kunnen vervullen in het verschaffen van goede praktijkvoorbeelden en achtergrondinformatie.

MAINSTREAMING

Zorg voor voldoende focus in de gunning van biodiversiteitgerelateerde projectvoorstellen onder MPP. Maak daarbij gebruik van de prioritaire thema's van het BB om per MATRA land- en regio subdoelstellingen te formuleren die bijdragen aan de integratie van biodiversiteitsaspecten in economische sectoren en duurzaam ketenbeheer.

Binnen het BB zijn verschillende prioritaire thema's aangegeven die de aantasting van biodiversiteit aanpakken en het duurzaam gebruik van biodiversiteit en natuurlijke hulpbronnen bevorderen. Het nut van biodiversiteit 'mainstreaming' en het aansluiting zoeken met andere beleidsthema's is tijdens de evaluatie veelvuldig naar voren gekomen. Van belang hierbij is het integreren van biodiversiteitsaspecten in economische sectoren en het duurzaam ketenbeheer. Mainstreaming is ook een kans en een noodzaak gezien de nieuwe constellatie waarin het BBI Matra vorm gaat krijgen

Aanbevolen wordt om aan de hand van het BB voor de verschillende MATRA landen subdoelstellingen te formuleren. Deze kunnen in de gunning van biodiversiteitsprojecten onder MPP richtinggevend zijn. Hierbij valt te denken aan een focus binnen de prioritaire thema's van het BB per land of regio.

Inhoudelijke prioriteiten	Korte toelichting
Handelsketens en biodiversiteit	Verduurzaming van handel in hout, soja, biomassa en veen
Betalen voor biodiversiteit en ecosysteemdiensten	Creëren van markten en betalingsmechanismen
Biodiversiteit werkt	Ter versterking van het gebruik van de kwaliteiten van biodiversiteit in agroproductieprocessen
Mariene Biodiversiteit en Visserij	Behoud en duurzaam gebruik van biodiversiteit van de zeeën en de oceanen
Ecologische Netwerken	Creëren van ecologische netwerken binnen een bredere eco-regionale ontwikkeling

4.3

AANBEVELINGEN VOOR DE OVERGANG VAN DE BBI MATRA ACTIEPLAN NAAR HET MATRA PROJECTEN PROGRAMMA (MPP)

Benut de kansen die de overgang van BBI naar het MPP biedt

De overgang van BBI Matra naar het MPP biedt verschillende kansen: Allereerst bieden de andere thema's van het MPP de kans het thema biodiversiteit te versterken. Bijvoorbeeld milieu/NGO's, Onderwijs en Voorlichting en media. Door bij de beoordeling van projectaanvragen de combinatie met andere thema's positiever te waarderen kan het combineren van thema's gestimuleerd worden.

Andere voordelen van de overgang zijn de dat de omvang van de in te dienen projecten wordt en dat er sprake is van twee indieningrondes per jaar in plaats van een.

Zorg voor effectiviteit bij LNV en de LNV raden door behoud en doorstroom van kennis, opgedaan tijdens het BBI Matra actieplan, over biodiversiteit, de lokale context en problematiek en het omringende netwerk van organisaties en overheden.

Er is gedurende afgelopen jaren door LNV en de LNV raden veel kennis opgedaan over biodiversiteit, de projecten en over de organisaties zowel in Nederland als organisaties en overheden in de doellanden. Het is in het belang voor een doeltreffende uitvoering van biodiversiteitsprojecten onder het MPP dat deze vakinhoudelijke kennis behouden blijft en dat het gedeeld wordt met de desbetreffende personen bij het MPP. LNV zal wel een rol blijven spelen in de selectie en gunning van de biodiversiteitsprojecten onder het MPP door thematisch vakinhoudelijk advies te geven tijdens de selectieprocedure en door zitting te nemen in de beoordelingscommissie. Daardoor zal in grote mate gewaarborgd worden dat er voldoende vaktechnische kennis blijft bij het beoordelen en gunnen van Matra voorstellen.

Aanbevolen wordt om tijdens de looptijd van projecten onder het MPP de samenwerking tussen de LNV raden en het andere ambassade personeel te versterken. Dit is zowel belangrijk tijdens de looptijd van de projecten als tijdens het monitoren van de outcome van de projecten. De vakinhoudelijke kennis en doorstroming van kennis kan zo behouden blijven.

Daarbij zou er goed moeten worden gekeken naar Proforis en hoe de database zou kunnen worden ingezet om deze informatievoorziening te faciliteren en te waarborgen (up to date houden), zodat alle kennis en informatie die is vergaard over de afgelopen jaren niet verloren gaat.

Subsidieregeling - MPP

Zorg voor duidelijke communicatie tussen maatschappelijke organisaties in Nederland en Matra landen bij de overschakeling van BBI Matra naar het MPP

Zoals eerder beschreven zal het BB richtinggevend zijn in de gunning van biodiversiteitsprojecten onder het MPP. Bij verschillende partijen bestaat de angst dat biodiversiteit tussen de andere elf thema's van Matra niet voldoende gewaarborgd zal worden. Dit zal met name afhangen van de kwaliteit van de voorstellen. Voor veel maatschappelijke organisaties die actief zijn rond natuurbehoud is de integratie van biodiversiteit in het beleid ten aanzien van de sociale en maatschappelijke transformatie nog geen vanzelfsprekendheid, dit geldt in beperkte mate voor Nederland en in hogere mate voor de maatschappelijke organisaties in de Matra landen.

Aanbevolen wordt om bij het opstellen van projectvoorstellen onder het MPP het zoeken naar aansluiting bij andere Matra thema's en prioritaire thema's van het BB te stimuleren. LNV en de LNV raden kunnen de maatschappelijke organisaties in Nederland en de MATRA landen hierbij ondersteunen. Integreeren en koppelen van biodiversiteit aan andere thema's zal waarschijnlijk de gunningkansen vergroten waardoor de gewenste verschuiving naar dat soort projecten uiteindelijk door middel van selectie 'vanzelf' zal plaatsvinden. Probeer door middel van heldere en transparante communicatie en informatie dit doel duidelijk te maken.

INHOUDELIJKE BETROKKENHEID LNV RADEN

Zorg voor grotere inhoudelijke betrokkenheid van LNV raden en/of ander ambassade personeel tijdens de uitvoering van biodiversiteitsprojecten.

Bij het monitoren van de outcome van biodiversiteitprojecten onder MPP en de bijdrage aan de doelstellingen van het BB kan een belangrijke rol liggen voor het ambassade personeel en specifiek de LNV raden. De LNV raden waren in het BBI Matra actieplan met name betrokken bij de aanvraag en op ad hoc basis bij de uitvoering maar zelden bij de monitoring en eindbeoordeling na afronding van (Tender)projecten. Door het gebrek aan betrokkenheid van de LNV raden bij de tussentijdse en eindbeoordelingen was er vaak onvoldoende kennis van de lokale situatie, waardoor de doorwerking van een project minder goed was te beoordelen. Projecten zijn kortdurig maar de realisering van beleidsdoelstellingen langdurig. De manier waarop tot nu toe wordt gemonitord is echter niet afdoende om te bepalen of er op langere termijn doorwerking plaats vindt.

Aanbevolen wordt om voor een grotere inhoudelijke betrokkenheid van LNV raden en/of ander ambassade personeel tijdens de uitvoering van biodiversiteitsprojecten te zorgen (klankbord, overzicht en afstemming). Draag de rol van de LNV raad in een land waar zij niet is gestationeerd over aan de Nederlandse ambassade. Het overdragen aan de Matra desk in het land zelf biedt daarbij voordelen. Aangezien de mensen in het desbetreffende doelland dichter op het vuur zitten en beter op de hoogte zijn van de lokale context. Daarbij wordt ook aanbevolen dat er wel sprake moet zijn van inhoudelijke achtervang vanuit Den Haag. Daarnaast is het aan te bevelen dat de mensen op de ambassade op te leiden zodat ze wel enigszins op de hoogte zijn van het thema 'biodiversiteit'. De overgang naar MPP biedt kansen; omdat binnen Matra twee keer per jaar gesprekken worden gevoerd met de projectuitvoerders. Deze gesprekken bieden goede mogelijkheden voor een uitgebreidere monitoring. Gezien de overgang naar het MPP kan dit als kans worden gezien om de monitoring van de output en outcome in de toekomst te verbeteren.

Investeer in lange termijn focus met meer aandacht voor monitoring van follow up activiteiten: door het betrekken van ambassadepersoneel en LNV raden en door een expliciete koppeling te maken tussen projectresultaten en beleidsdoelen.

Aanbevolen wordt om te investeren in langere termijn monitoring van de doorwerking van projecten op de beleidsdoelen. Het formeel betrekken van de LNV-raden en ambassade personeel wordt bij het uitvoeren van de monitoring als onontbeerlijk gezien. Maak ook het schrijven van een vervolgplan (aanzet tot vervolg) een verplichte output van een project, zodat doorwerking en eventuele follow up activiteiten beter gegarandeerd kunnen worden. Hierbij zou, indien mogelijk, ook de overheid in de doellanden betrokken kunnen worden in verband met draagvlak en mogelijke cofinanciering van vervolgprojecten. Om meer inzicht in de doorwerking van projecten te krijgen zal hier in de beoordelingen, jaarplannen en jaarverslagen meer aandacht naar uit moeten gaan. Voorgesteld wordt om tijdens projectevaluaties te concretiseren hoe de output heeft bijgedragen aan de doelstellingen en wat de impact is geweest.

Meer inzicht in doorwerking en outcome door het SMART formuleren van regiollanden specifieke subdoelstellingen.

Om de doelstellingen en de doorwerking van projecten beter meetbaar te maken wordt aanbevolen om aan de hand van het BB prioriteiten **subdoelstellingen** per land of regio op te stellen. Deze zouden een meer gerichte doelstelling; een korte termijn doelstelling moeten omvatten met meer SMART geformuleerde resultaten.

Ook voor het MPP geldt dat de doelstelling niet SMART is wel wordt er meer gestuurd op de impact/doorwerking van projecten. Voor het opstellen van deze **subdoelstellingen** zou het ambassade personeel inclusief de LNV raden een belangrijke rol moeten spelen.

CIVIL SOCIETY

Investeer in gerichte capaciteits-, kennisopbouw en institutionele ontwikkeling van Civil Society rond het thema biodiversiteit in Matra landen

Inzet op opbouw van Civil Society is de core business van het MPP en één van de voornaamste methode om bij te dragen aan maatschappelijke transformatie en democratisering in doellanden. Door in te zetten op capaciteitsbouw kan er met dezelfde middelen meer effect gesorteerd worden. Investeren in civil society draagt ook bij aan het stoppen van biodiversiteitverlies doordat er een volwaardige gesprekspartner ontstaat voor de overheid en het bedrijfsleven. Kennisoverdracht en de versterking van het maatschappelijk middenveld moet daarbij gezien worden als een belangrijke voorwaarde voor het behalen van de BB doelstellingen en de maatschappelijke transformatie die dit met zich meebrengt.

Aanbevolen wordt om ook rond het thema biodiversiteit te blijven inzetten op het versterken van het maatschappelijk middenveld in de doellanden. Hierbij dient wel rekening te worden gehouden met het feit dat maatschappelijke organisaties in de doellanden in omvang veelal veel kleiner zijn dan de maatschappelijke organisaties in Nederland. Oplettendheid is geboden dat de focus wel op maatschappelijke organisaties ligt die missiegedreven zijn met een werkelijke maatschappelijke achterban en gehoor geven aan een maatschappelijke behoefte. De geringe hoeveelheid aan 'NGO's' is een issue die ook binnen andere thema's onder het MPP wordt gezien.

SAMENWERKING EN DOORWERKING

Versterk samen met de ambassades de relaties tussen lokale NGO's en lokale overheden. Meer samenwerking met overheden uit doellanden door meer commitment, politiek draagvlak lokaal/regionaal en nationaal. Hier kunnen bestaande handelsrelaties tussen Nederland en doellanden een goed startpunt zijn.

De directe samenwerking met overheden zou beter kunnen. Vooral met betrekking tot natuur en biodiversiteitsprojecten is het van groot belang om voldoende draagvlak te creëren bij de overheid. Met name op nationaal niveau is de betrokkenheid van ministeries en daarmee de doorwerking in nationaal beleid beperkt.

Aanbevolen wordt dat LNV raden of andere politieke betrokkenen diplomatieke relaties versterken met betrekking tot biodiversiteitbehoud. Hier kunnen bestaande handelsrelaties een goed startpunt voor zijn. Het duurzaam inkoopbeleid van de Nederlandse overheid zou ook een stimulans kunnen zijn voor duurzame productie en ketenbeheer in doellanden. Ook zal er meer aandacht moeten komen voor het stimuleren van cofinanciering vanuit overheden in doellanden. Dit zou bij kunnen dragen aan het versterken van de relaties tussen lokale NGO's en overheden.

Het vereisen van betrokkenheid van de overheid wordt als een positief punt beschouwd in het huidige BBI-Matra programma. Dit moet worden gehandhaafd na de overgang naar het Matra projecten programma van BuZa.

**SAMENWERKING; GOED
VOORBEELD DOET VOLGEN**

Faciliteer verspreiding van kennis door in te zetten op coalities en samenwerkingsverbanden tussen maatschappelijke organisaties binnen en tussen doellanden en (nieuwe) EU landen

Aanbevolen wordt dat de er wordt ingezet op de disseminatie van kennis en dat er aansluitend wordt gezorgd voor meer samenwerking en kennisdeling binnen en tussen verschillende landen en (nieuwe) EU landen. Dit zal bijdragen aan het leren tussen soortgelijke projecten. Zorg voor afstemming en voorkom overlap bijvoorbeeld door zelfde projecten in verschillende landen uit te voeren, desnoods met andere gelden. Hierdoor kan optimaal gebruik worden gemaakt van succesvolle, beproefde concepten en wordt samenwerking tussen landen gestimuleerd. Daaraan gekoppeld kunnen de verschillende donorlanden (zoals Nederland, Noorwegen en Denemarken) veel van elkaar leren. Organiseer (Ambassade) bijeenkomsten waar de vertegenwoordigers van de donorlanden rond het thema biodiversiteit ervaringen, plannen en projectresultaten uitwisselen. Dit zou bijdragen aan het voorkomen van overlap, kennisverspreiding en aansluiting met andere initiatieven.

Het MPP biedt ook veel nieuwe kansen voor kennisuitwisseling tussen Nederland en doellanden omdat er een sterke inzet is op twinning dit zal ook bijdragen aan het creëren van langdurige relaties tussen organisaties en overheden

Integratie van KNIP naar KAP

HOUD KNIP SIMPEL

Voorkom verdere bureaucratie binnen de LNV raden en houdt de uitvoering van het KNIP instrument simpel.

De beoordeling en uitvoering van KNIP heeft bij verschillende LNV raden veelal meer tijd gevraagd dan beschikbaar was. Door sommige LNV raden wordt aangegeven dat de administratieve belasting rondom KNIP te hoog was, waardoor er vertraging in de goedkeuring van KNIP voorstellen is opgetreden. Ook de algemene bureaucratie in het doelland zelf is hier vaak debet aan geweest. Verder wordt aangegeven, dat de kwaliteit van KNIP voorstellen niet altijd aan het gewenste niveau voldeed. Dit leidde tot (te) veel vertraging in de goedkeuringsprocedure.

Aanbevolen wordt om verdere bureaucratie binnen de LNV raden te voorkomen. Het is belangrijks om de uitvoering van het KNIP instrument simpel te houden. Deze aanbeveling hangt sterk samen met het aantal KNIP aanvragen dat per LNV raad worden ingediend.

**VERSTERKTE
COMMUNICATIE TUSSEN
LNV RADEN EN MATRA
MEDEWERKER(S) OP DE
POST**

Zorg voor een versterkte communicatie en voor samenwerking tussen LNV raden en de MATRA medewerker(s) op de post

De LNV raden hebben in de uitvoering van KNIP programma, tot nu toe, redelijk zelfstandig geopereerd binnen de ambassade. Het thema biodiversiteit was onder KNIP een afgeschermd onderdeel. Er was binnen de ambassade nog maar weinig samenwerking tussen de MATRA medewerker(s) op de post en de LNV raden. Mede omdat er in veel gevallen maar weinig interesse was voor het onderwerp biodiversiteit bij de MATRA medewerker(s). De nieuwe situatie vereist meer samenwerking en communicatie tussen de twee partijen. De integratie van KNIP in KAP biedt ook veel kansen. Zo kan er vanuit de Ambassade (door de MATRA medewerker(s) op de post) ook ondersteuning worden gegeven in landen waar geen LNV raad is. En kan de LNV raad beroep doen op ondersteuning bij de MATRA medewerker(s), als er onvoldoende capaciteit is voor de uitvoering van KNIP projecten.

Aanbevolen wordt, dat er vanuit zowel de LNV raden als het overige ambassade personeel, serieuze pogingen worden ondernomen om de samenwerking te verbeteren. De integratie van KNIP in KAP kan als een doel, maar ook als een middel worden gezien, om deze samenwerking te verbeteren.

VOORLICHTING EN ONDERLING CONTACT LNV RADEN

Waarborgen van voorlichting richting de aanvrager om de kwaliteit van voorstellen te verhogen en breng LNV raden onderling in contact om van elkaars ervaringen te leren.

Uit gesprekken met verschillende LNV raden is gebleken dat in sommige doellanden het indienen van het aantal KNIP voorstellen beperkt was. Naast een gering aantal aanvragen was ook de kwaliteit van de aanvraag in sommige gevallen onvoldoende. Probleem in verschillende doellanden is dat veelal dezelfde kleine groep NGO's de aanvragen indienen en dat andere niet voldoende capaciteit hebben om een projectvoorstel op te stellen. Er zijn niet veel NGO's die in eerste instantie aan de projecteisen van BBI-Matra (kunnen) voldoen.

Aanbevolen wordt om een eventuele verscherping van de KNIP eisen/criteria te voorkomen. Nederlandse regels kunnen veelal niet gehonoreerd worden in de doellanden. Om de kwaliteit van voorstellen te verbeteren moet worden ingezet op een interactief leerproces waarbij aandacht is voor voorlichting. Biedt lokale NGO's de mogelijkheid om projectvoorstellen in te dienen om hier vervolgens feedback op te geven. Belangrijk is wel dat er bij de LNV raden voldoende tijd en middelen beschikbaar worden gesteld om een interactief proces vorm te kunnen geven. Daarnaast is het versterken van het onderlinge contact en het uitwisselen van ervaringen tussen de LNV raden een aandachtspunt.

NUT EN NOODZAAK PROFORIS

Neem bij de overgang van KNIP naar KAP Nut en noodzaak van Proforis onder de loep

Gegevens uit Proforis kunnen in de informatievoorziening rond biodiversiteit een belangrijke rol vervullen in het verschaffen van goede praktijkvoorbeelden en achtergrondinformatie. Opgemerkt dient te worden dat het huidige overzicht van de KNIP-projecten in Proforis een onvolledig beeld geeft. Uit de evaluatie blijkt dat in de periode 2005-2008 onvoldoende informatie is aangeleverd (afhankelijk van de LNV per land) om de database up to date te houden.

Aanbevolen wordt om bij de overgang van KNIP naar KAP het nut en noodzaak van Proforis onder de loep nemen. Projecten worden uitgevoerd om kennis te verzamelen en te verspreiden. Proforis speelt hier als centrale plek voor het opslaan van informatie een belangrijke rol bij. Daarnaast kan Proforis een rol spelen bij het waarborgen van continuïteit en om toekomstige overlap in projecten te voorkomen. Bij het verdwijnen van Proforis zou veel van deze verzamelde kennis verloren gaan.

COLOFON EVALUATIE BBI MATRA ACTIEPLAN 2005-2008

HOOFDRAPPORT

OPDRACHTGEVER:

MINISTERIE VAN LANDBOUW, NATUUR EN VOEDSELKwaliteit

STATUS:

Definitief

AUTEUR:

Evert Metselaar

Natasja Hulst

Rutger Perdon

ARCADIS Nederland BV

CREM BV

ARCADIS Nederland BV

GECONTROLEERD DOOR:

Ursula Blom

Wijnand Broer

ARCADIS Nederland BV

CREM BV

VRIJGEGEVEN DOOR:

Ursula Blom

ARCADIS Nederland BV

30 maart 2009

C03031/BD9/075/000089

ARCADIS NEDERLAND BV

Lichtenauerlaan 100

Postbus 4205

3006 AE Rotterdam

Tel 010 2532 222

Fax 010 4341 398

www.arcadis.nl

Handelsregister

9036504

©ARCADIS. Alle rechten voorbehouden. Behoudens uitzonderingen door de wet gesteld, mag zonder schriftelijke toestemming van de rechthebbenden niets uit dit document worden veeveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, digitale reproductie of anderszins.